

Ruben Willaert
restauratie & archeologie

Vliegveld Afgraving Zone Zuid

Malle, Antwerpen

2025F312

ARCHEOLOGIENOTA

VERSLAG VAN RESULTATEN

BUREAUONDERZOEK

RUBEN WILLAERT NV

8200 SINT-MICHIELS-BRUGGE

TEN BRIELE 14 | BUS 15

AUTEUR:

Aaron Willaert, Merlijn De Baene

© Ruben Willaert NV, Sint-Michiels-Brugge, 2025

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert NV. Ruben Willaert NV aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

INHOUDSTAFEL	1
INLEIDING	2
1. BUREAUONDERZOEK [BO]	3
1.1 BESCHRIJVEND GEDEELTE	3
1.1.1 Administratieve gegevens	3
1.1.2 De onderzoeksopdracht	5
1.1.3 Het projectgebied	6
1.2 ASSESSMENT	8
1.2.1 Landschappelijk kader	8
1.2.2 Historisch kader	13
1.2.3 Archeologisch kader	20
1.3 SYNTHESE FASE BUREAUONDERZOEK	25
BIBLIOGRAFIE	i
BIJLAGE	ii

INLEIDING

De initiatiefnemer plant de realisatie van een kijkheuvel aan het vliegveld van Malle, provincie Antwerpen. De totale oppervlakte van het projectgebied bedraagt ca. 42 794 m².

Het projectgebied situeert zich volgens het gewestplan in een zone bestemd als militair gebied. Het plangebied situeert zich noch binnen een vastgestelde archeologische zone, noch binnen een archeologische site, noch binnen een gebied waar geen archeologie te verwachten valt. De opdrachtgever is publiekrechtelijk. Deze archeologienota wordt opgemaakt omdat de gecombineerde oppervlakte van de geplande bodemingrepen meer dan 1000 m² bedraagt en de gecombineerde oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft meer dan 3000 m² bedraagt.

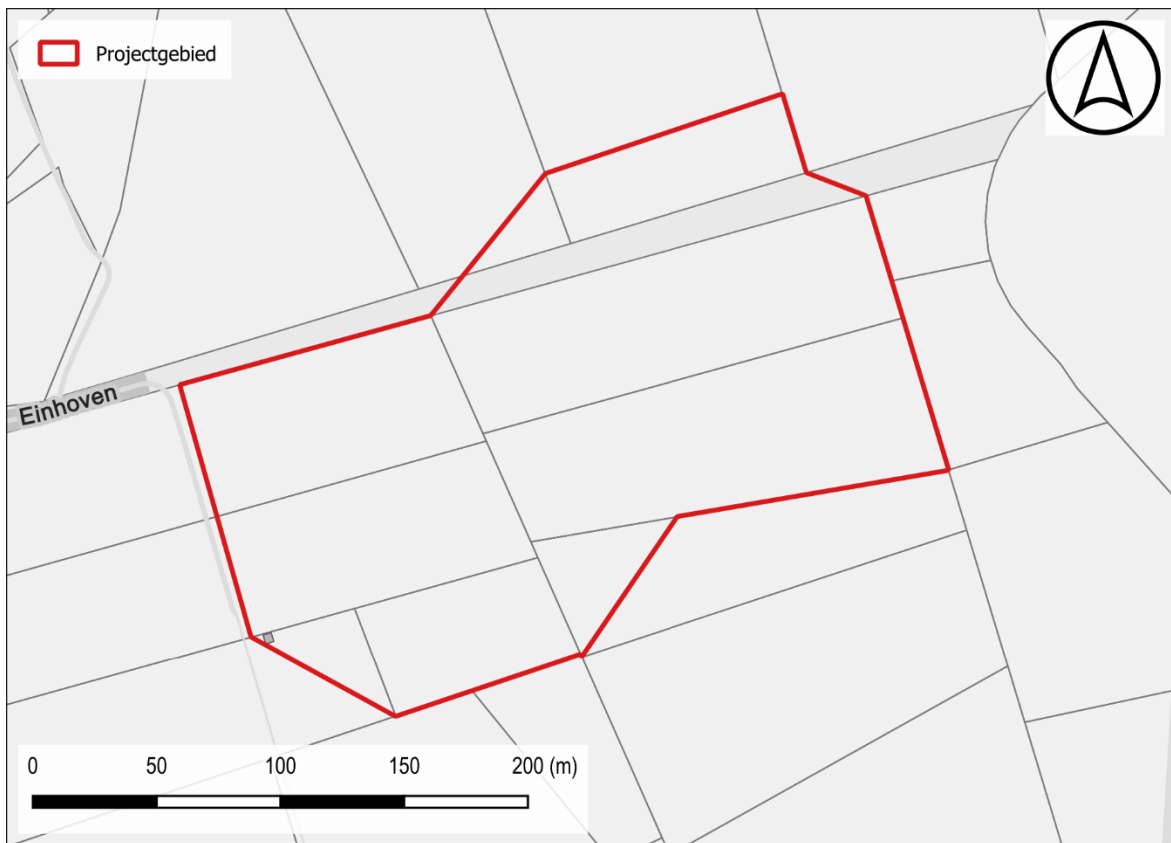
RUBEN WILLAERT NV is aangesteld om deze archeologienota in de eerste plaats door middel van een bureaustudie bodemonderzoek op te maken met het oog op een advies naar uitgesteld vooronderzoek, werfbegeleiding, of vrijgave van het terrein.

1. BUREAUONDERZOEK [BO]

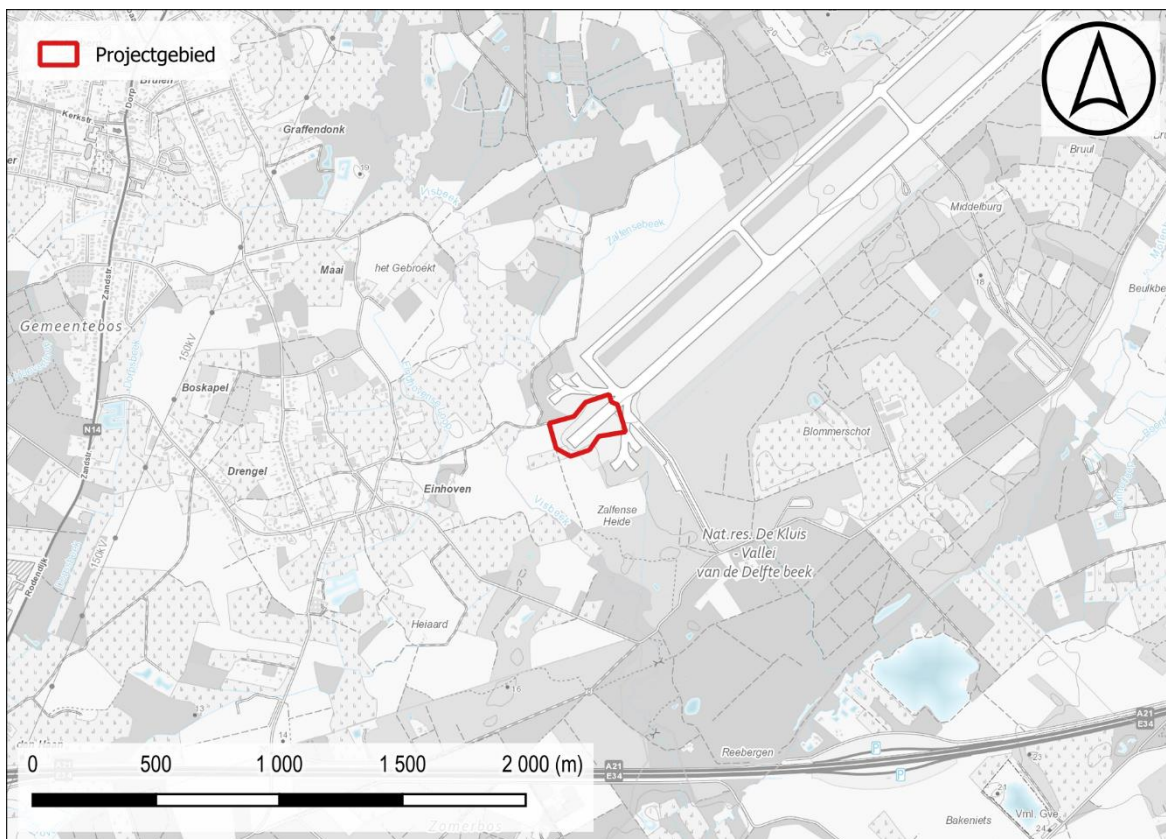
1.1 BESCHRIJVEND GEDEELTE

1.1.1 Administratieve gegevens

PROJECTCODE	2025F312	
ERKENNINGSNUMMER	OE/ERK/ARCHEOLOOG/2015/0069	
<i>BOUNDING GEOMETRY</i>	X ₁ : 175632	Y ₁ : 216155
	X ₂ : 176106	Y ₂ : 216494
KADASTER	Malle Afdeling 2, Oostmalle, Sectie C, Nummers 838C, 839C, 837, 834, 833, 474, 473, 472C, 470B	
GEOGRAFISCHE INPLANTING	Figuur 1 en 2	
OPZET INITIATIEFNEMER	Figuur 4	

Figuur 1: Situering projectgebied t.a.v. GRB-basiskaart (© geopunt)

Figuur 2: Situering projectgebied t.a.v. topografische kaart van België (© geopunt)

1.1.2 De onderzoeksopdracht

1.1.2.1 Vraagstelling met betrekking tot het onderzochte gebied

“Het archeologisch vooronderzoek beoogt vast te stellen of er een archeologische site aanwezig is op een terrein, wat de karakteristieken en de bewaringstoestand van deze site zijn, wat haar relatie is met het landschap, welke waarde ze heeft, en hoe ermee moet omgegaan worden in het kader van bodemingrepen en wetenschappelijk onderzoek.”
– CGP 4.0; p. 28

Op basis van verscheidene parameters, zoals de nog aanwezige erfgoedwaarden, de landschapshistoriek, topografie, geomorfologie, bodemgebruik, vegetatie, en ingreephistoriek, wordt een waardering van het archeologisch potentieel binnen het afgebakende projectgebied opgesteld. Hiertoe wordt een stapsgewijze onderzoeksprocedure doorlopen, waarbij de vraagstelling steeds teruggekoppeld wordt naar volgende kernpunten:

- Wat is de trefkans op intact bewaarde archeologische aanwijzingen?
- Wat zijn de geplande ingrepen in functie van de werkzaamheden? Zullen de werken eventuele vindplaatsen bedreigen?

1.1.2.2 Werkwijze en strategie van het vooronderzoek fase BO

RUBEN WILLAERT NV werd aangesteld om deze archeologienota in de eerste plaats door middel van een bureauonderzoek op te maken. Dit bureauonderzoek werd uitgevoerd onder leiding van een erkend archeoloog van Ruben Willaert NV. De aard van de werken werd tijdens het bureauonderzoek afgewogen tegen de voorhanden zijnde gegevens relevant voor het projectgebied op bodemkundig, landschappelijk, historisch-cartografisch en archeologisch vlak.

De archeologienota werd opgemaakt middels *Office*- en *Adobe*-software. Het bijhorend kaartmateriaal werd aangemaakt in een GIS-omgeving. Hierin werden de ontwerpplannen ingeladen en geprojecteerd ten opzichte van diverse kaartlagen die raadpleegbaar zijn op geopunt.be, dov.vlaanderen.be, geo.onroerenderfgoed.be, cartesius.be en de website van de centraal archeologische inventaris [CAI]¹. De geraadpleegde literatuur, de digitale bronnen en het kaartmateriaal zijn te vinden in de bijlage.

¹ De Centrale Archeologische Inventaris is een inventaris van tot nog toe gekende archeologische vindplaatsen en andere sites met erfgoedwaarde; onder dezelfde noemer verzamelen we alle opgestelde archeologienota's vanaf 2015.

1.1.3 Het projectgebied

1.1.3.1 Archeologische voorkennis

Binnen de grenzen van het projectgebied vond in het verleden nog geen archeologisch (voor)onderzoek plaats.

1.1.3.2 Ruimtelijke situering

Het projectgebied is gelegen ter hoogte van het vliegveld van Malle, in Oostmalle, Provincie Antwerpen. Oostmalle is een Kempische gemeente die die evolueerde van landelijke gemeente naar woongemeente met handel en industrie. Niet ver ten oosten stroomt de Delfte beek en ten noordwesten de Salphense loop. Het centrum van Oostmalle ligt op ca. 5000 m ten noorden

Figuur 3: Situering plangebied t.a.v. meest recente orthofotomozaïek (©Geopunt)

1.1.3.3 Geplande bodemingrepen

De totale oppervlakte van het projectgebied bedraagt ca. 42 794 m², de gecombineerde oppervlakte van de geplande bodemingrepen bedraagt ca. 23 519 m². Op heden is ongeveer 11 450 m² verhard, de rest is in gebruik als groenzone.

De initiatiefnemer plant de realisatie van een kijkheuvel aan het vliegveld van Malle, provincie Antwerpen. Bedoeling is een afgraving van een zone die werd opgehoogd bij de aanleg van het Vliegveld in de jaren 1950. Het doel hierbij is herstel van het oorspronkelijke reliëf - valleiprofiel van voor de aanleg van het Vliegveld. Vervolgens wordt er op die plaats een kijkheuvel aangelegd met de grond die vrijkomt van de afgraving.

Het terrein wordt over ca. 23 519 m² afgegraven tot maaiveldhoogte. Er wordt niet dieper afgegraven dan het bestaande nulpas van 14.4 + m TAW.

Figuur 4: Opzet initiatiefnemer t.a.v. meest recente orthofotomozaïek (©Geopunt)

1.2 ASSESSMENT

1.2.1 Landschappelijk kader

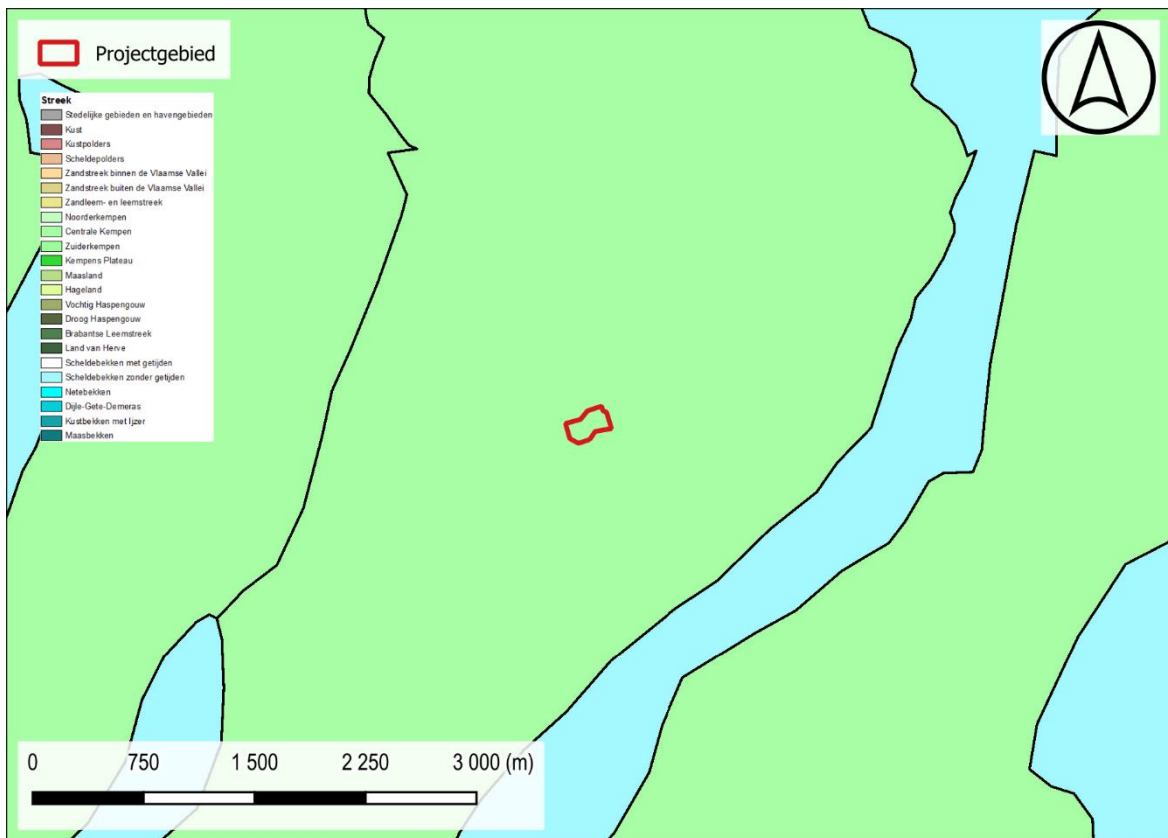
Zoersel is gelegen in de Centrale Kempen. Het landschap rondom het dorp wordt enerzijds bepaald door de loop van De Delfte Beek die verder zuidwaarts aansluit op de Molenbeek en langs de westzijde van het plangebied loopt en anderzijds de noordelijk gelegen oost-west gerichte cuestarug waarop de kernen van Oost- en Westmalle gelegen zijn.

Het lokaal hoogtemodel situeert het projectgebied op een hoogte van **ca. 14.4 tot 16.2 + m TAW**. Op dit beeld is de duidelijk te zien dat het terrein ter hoogte van verharding/landingsbaan werd opgehoogd.

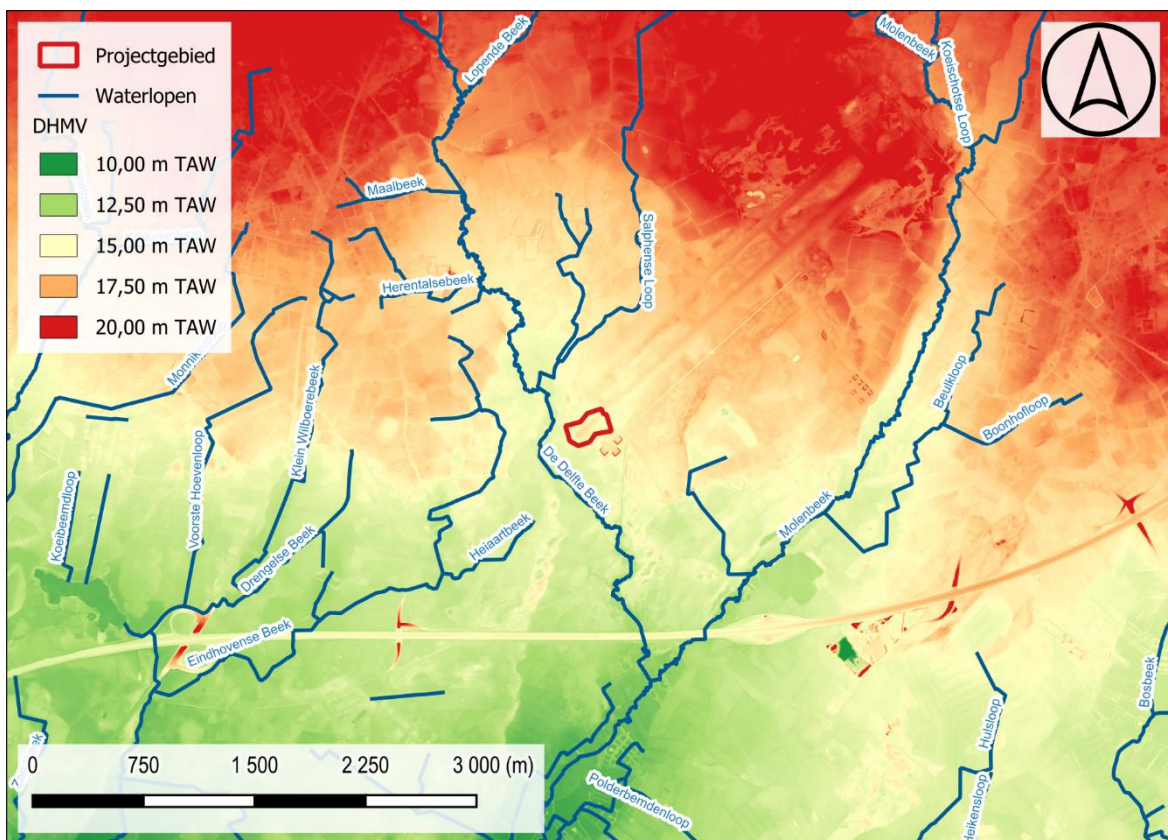
Het projectgebied is gelegen in de **Formatie van Hemeldonk**. Het tertiaire substraat bestaat uit lichtgrijs tot lichtgroen, glauconiet- en glimmerhoudend, fijn zand dat zeer goed gesorteerd en weinig kleihoudend is. Het meest belangrijke geologische substraat wordt gevormd door de zogenaamde 'Kempense klei', die zich over de noordelijke Kempen uitstrekt. R. Tavernier en J. de Heinzelin (1962) rangschikken hem bij het onder-pleistoceen. Tijdens het jong-pleistoceen werd het klei-zandsubstraat bedekt met een laag leemhoudend zand van wisselende dikte, die in een recente periode overdekt werd met zandig materiaal van lokale herkomst.

Het Quartair **type 21** bestaat uit een basis van getijdenafzettingen (estuariene afzettingen) met mogelijke intercalatie van fluviale en eologische afzettingen uit het Vroeg-Pleistoceen. Tevens worden er mogelijke hellingsafzettingen van het Quartair verwacht. De top van dit profiel bestaat uit eologische afzettingen van het Weichseliaan, mogelijk Vroeg-Holoceen.

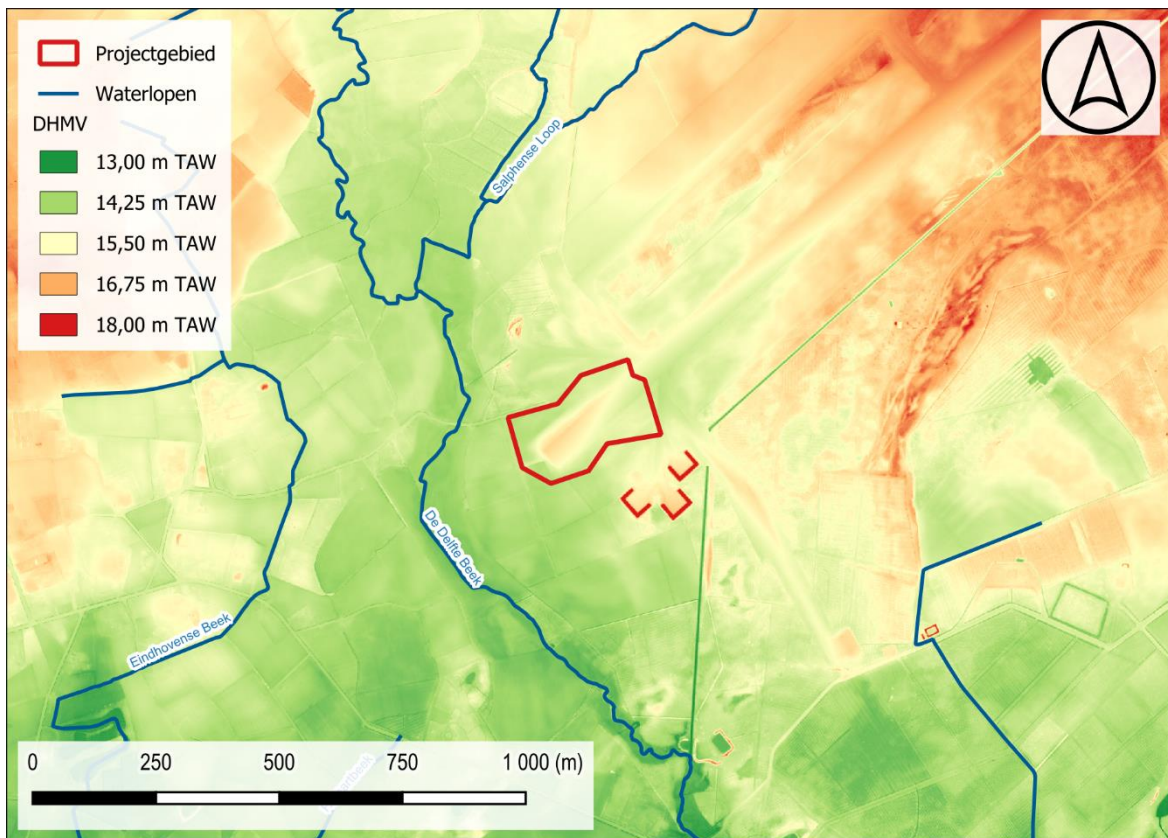
De **bodemkaart** geeft op het overgrote deel van het plangebied geen informatie weer met betrekking tot bodemopbouw of bewaringscondities. In de zuidwestelijke hoek van het plangebied geeft de bodemkaart een stuwwaterbodem weer waarbij het eolisch dek plaatselijk heel dun kan zijn. Vanwege de slechte waterhuishouding van deze bodems zijn deze doorgaans weinig geschikt voor akkerbouw of permanente bewoning. Vanwege het ontbreken van informatie op de rest van het terrein kan dit gegeven echter niet zonder meer geëxtrapoleerd worden naar het overige deel van het plangebied.

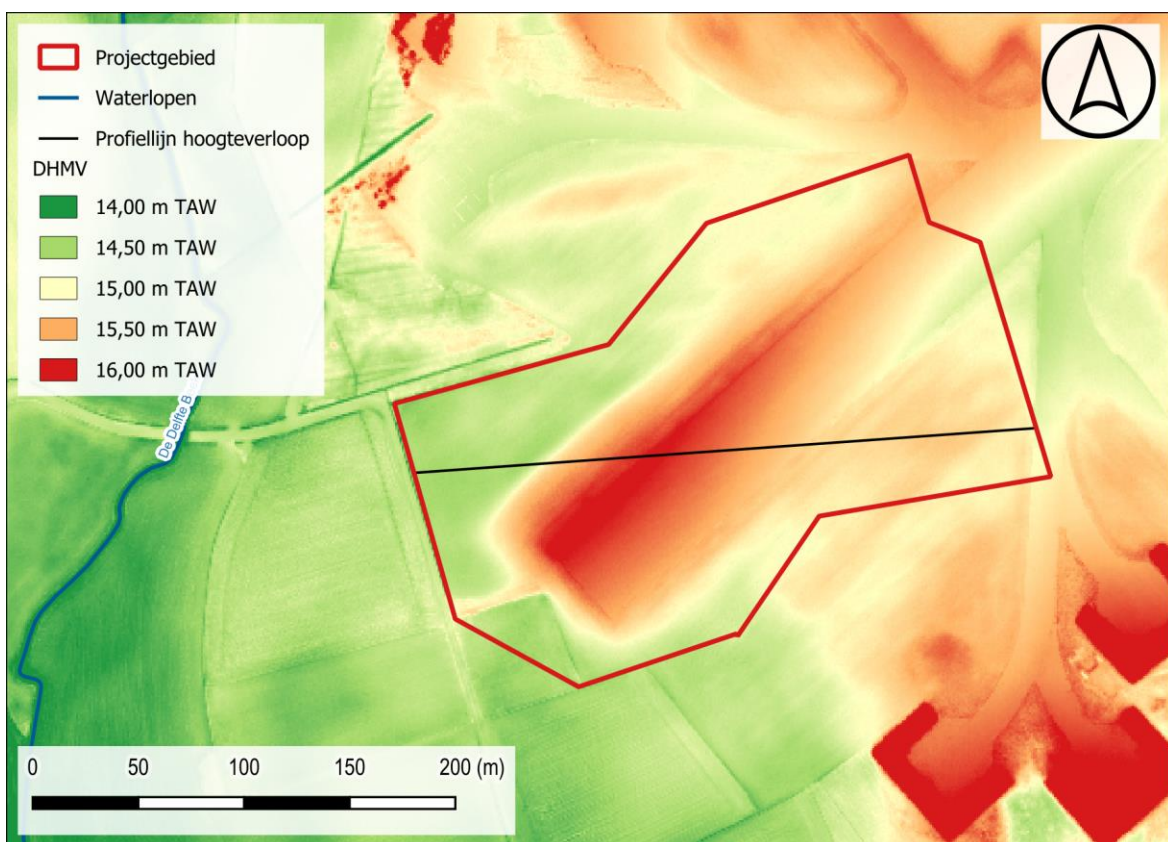
Figuur 5: Situering projectgebied t.a.v. de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).

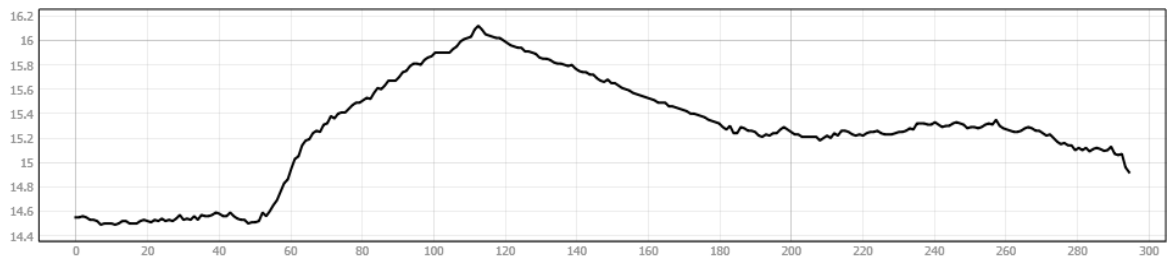
Figuur 6: Situering projectgebied t.a.v. Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (II) d.d. 2014 (© geopunt)

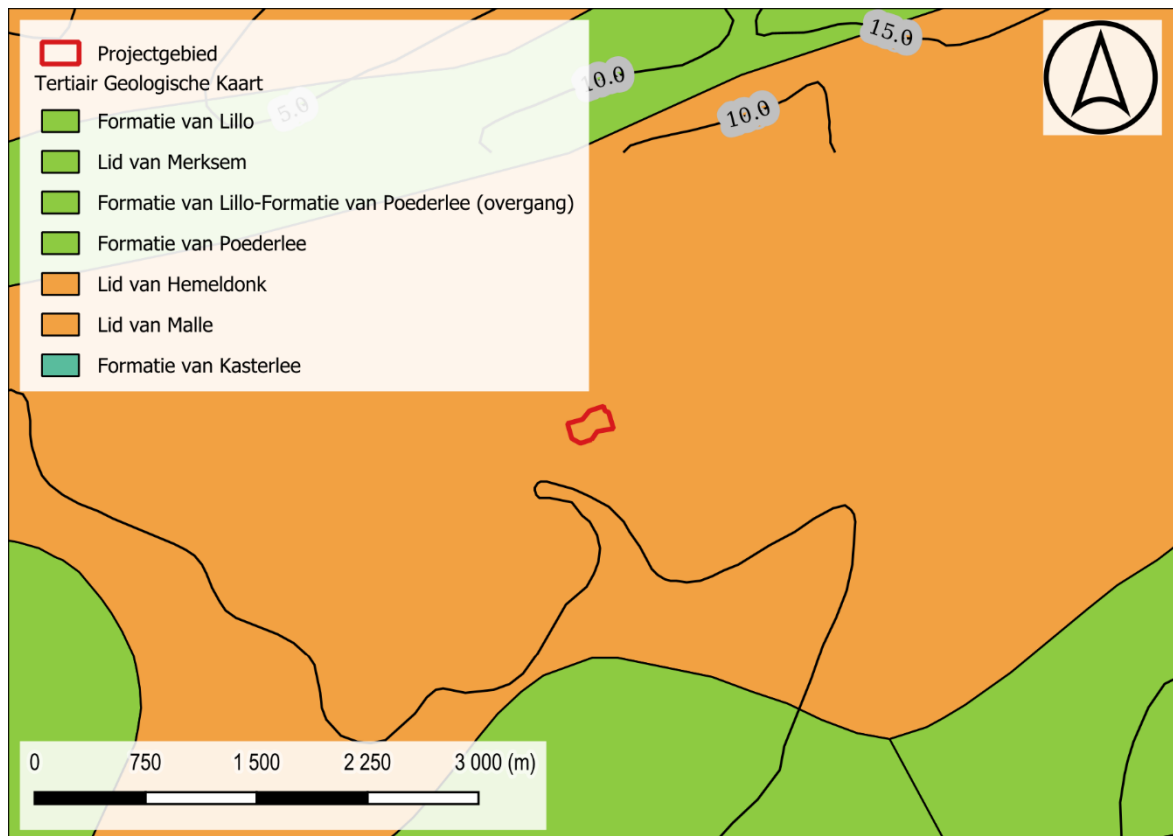
Figuur 7: Situering projectgebied t.a.v. Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (II) d.d. 2014 (© geopunt)

Figuur 8: Situering projectgebied t.a.v. Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (II) d.d. 2014 (© geopunt)

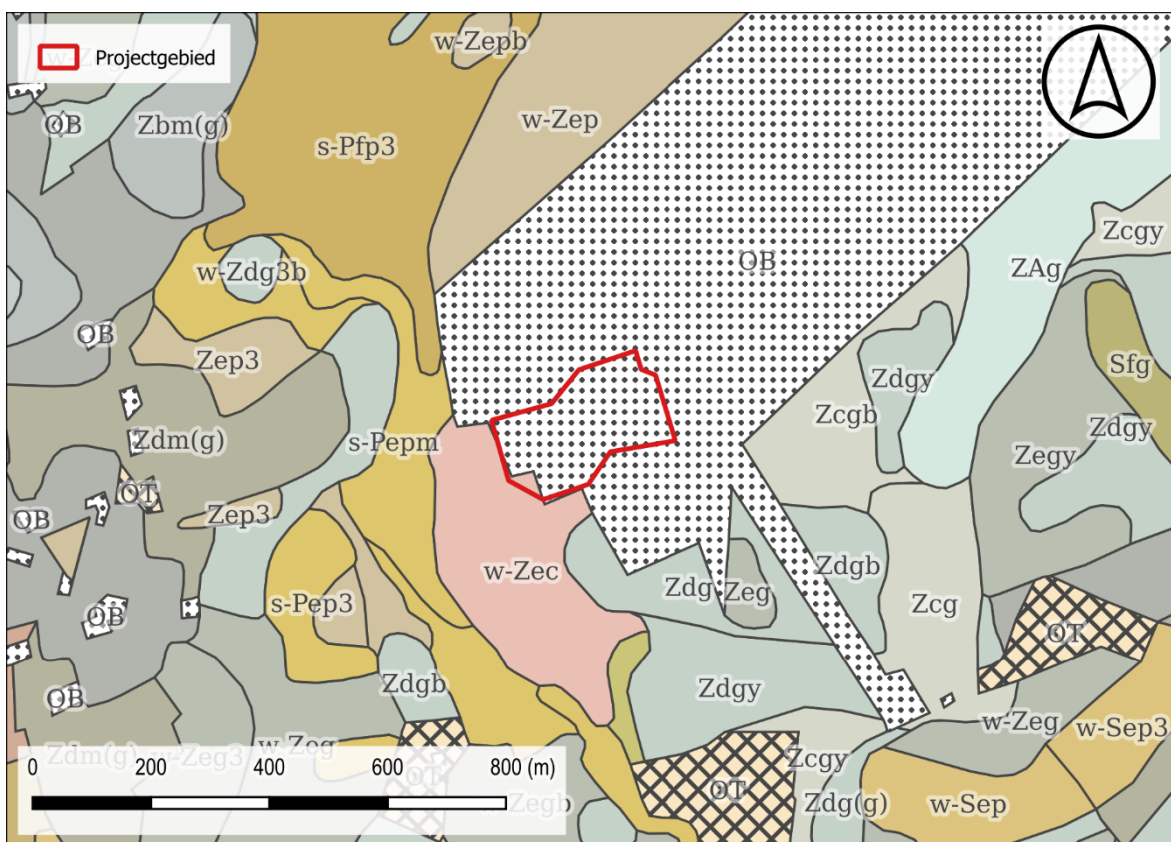
Figuur 9: Hoogteverloop W-O

Figuur 10: Situering projectgebied t.a.v. Tertiair geologische kaart (© geopunt)

Figuur 11: Situering projectgebied t.a.v. Quartair geologische kaart (© geopunt)

Figuur 12: Situering projectgebied t.a.v. algemene bodemkaart van België (© geopunt)

1.2.2 Historisch kader

I. Oostmalle

De hoge heerlijkheid van Oostmalle berustte bij de hertog van Brabant. De lage heerlijkheid kwam in handen van de heren van Breda. Vanaf de 14de eeuw was de heerlijkheid in twee verdeeld en behoorde onder meer toe aan de families van Berchem (14de eeuw) en van der Schueren (15de eeuw). In 1505 kocht Frederik de Renesse, die de halve heerlijkheid bezat, de hoge en middelbare heerlijkheid af van Filips de Schone en in 1602 kocht z'n opvolger Frederik de Renesse de andere halve heerlijkheid van het klooster van Onze-Lieve-Vrouw Presentatie. Oostmalle bleef tot op het einde van het Ancien Regime in handen van de familie de Renesse.

De Sint-Laurentiusparochie werd in 1194 onafhankelijk van de Sint-Martinusparochie. Het patronaatsrecht was vanaf 1329 in het bezit van de abdij van Averbode. Het klooster van Onze-Lieve-Vrouw Presentatie, gesticht in 1491 door Jan van der Schueren en Johanna de Bie en een tijdlang in het bezit van de heerlijke rechten (15de tot 16de eeuw) van de helft van de heerlijkheid, werd in 1621 overgebracht naar Antwerpen.

Oostmalle is als straatdorp gegroeid aan de heirbaan Bavai-Utrecht, op het kruispunt van de vertakking naar Lier en Herentals (Leuven), waar later nog de baan Antwerpen-Turnhout bijkwam. Het dorp werd in 1542 geteisterd door de benden van Maarten van Rossem en in 1566 door de Beeldenstorm. De dorpskom (rondom gemeentehuis en de kerk) werd in 1967 zwaar getroffen door een tornado. In het centrum veelal vernieuwde woningen van twee bouwlagen; voorts enkele oudere huizen.²

II. Projectgebied

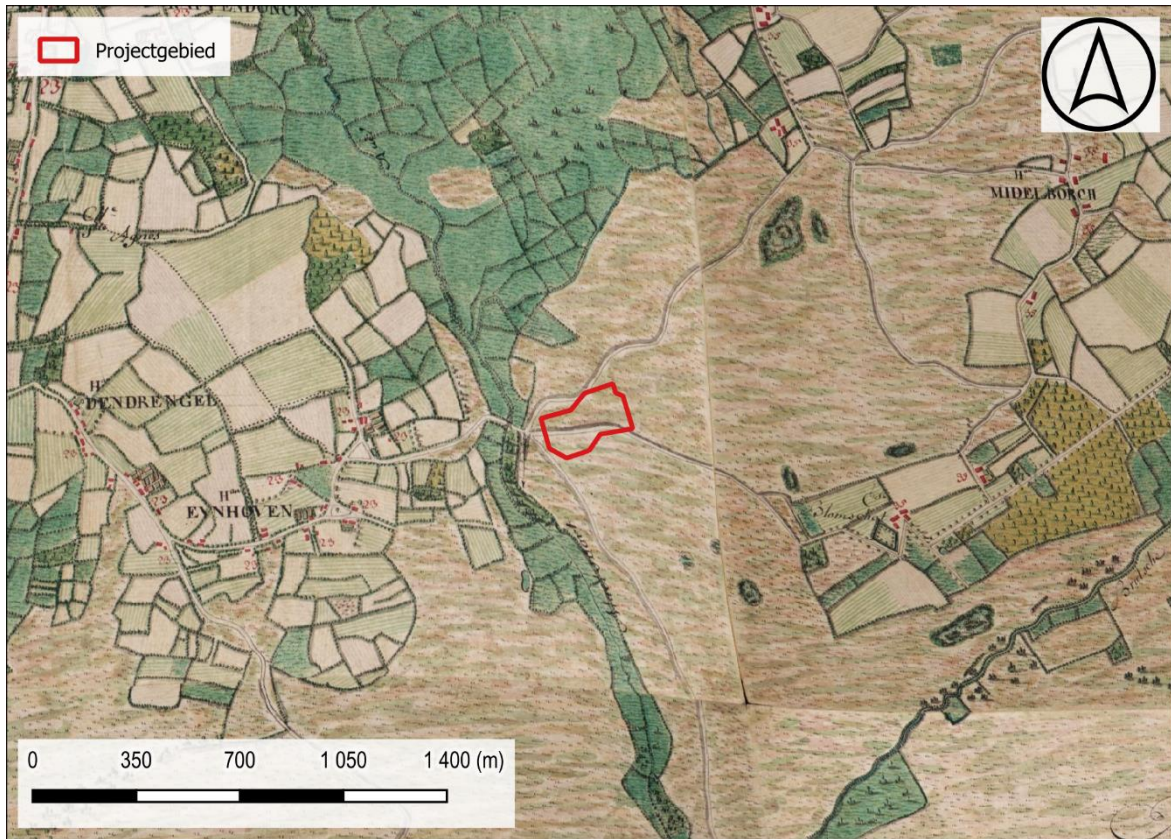
De Ferrariskaart karteert het projectgebied ter hoogte van heidegebied tussen de gehuchten *Eynhoven* en *Dendrengel* in het westen en *Middelborch* en *Brul* in het oosten. Iets verder ten oosten ligt het *Blomschot*. De kasteelhoeve met bijgebouwen en omgevende akkers, weilanden en een groot bos, ligt ingebed in een 'zee' van heide. Het bos, ten oosten van de hoeve, vormt de overgang met de hoeven en akkergebieden van *Middelborch* en *Brul*. Ten noorden van de Molenbeek, *Brulsche Beek* verbindt een dreef Bruul met de kasteelhoeve van Blommerschot: de huidige dreef Blommerschot. Het in cultuur gebrachte landschap contrasteert zeer sterk met het omgevende heidelandschap. Alle percelen zijn omzoomd door bomenrijen of houtkanten, waardoor deze compartimentering sterk contrasteert met het omgevende open heidelandschap.³

Op de kaart van Vandermaelen (1854) valt op dat het aandeel heide rondom *Blommerschotsenhoef* afneemt ten voordele van akkerland en bossen. Ook in de beekvallei is de oppervlakte aan bos gestegen ten nadele van de heide en beemden. Opvallend zijn de toenemende ontginningswegen in de heide en een aanzet van dreven in de aangelegde bossen. Ook binnen de projectgrenzen loopt aan noordelijke zijde een wegenis, verder blijft het terrein ook in de 19de eeuw vrij van bebouwing. Het onderzoeksgebied bevindt zich in de *Bruyère de Salphen*. Bruyère staat voor heide.

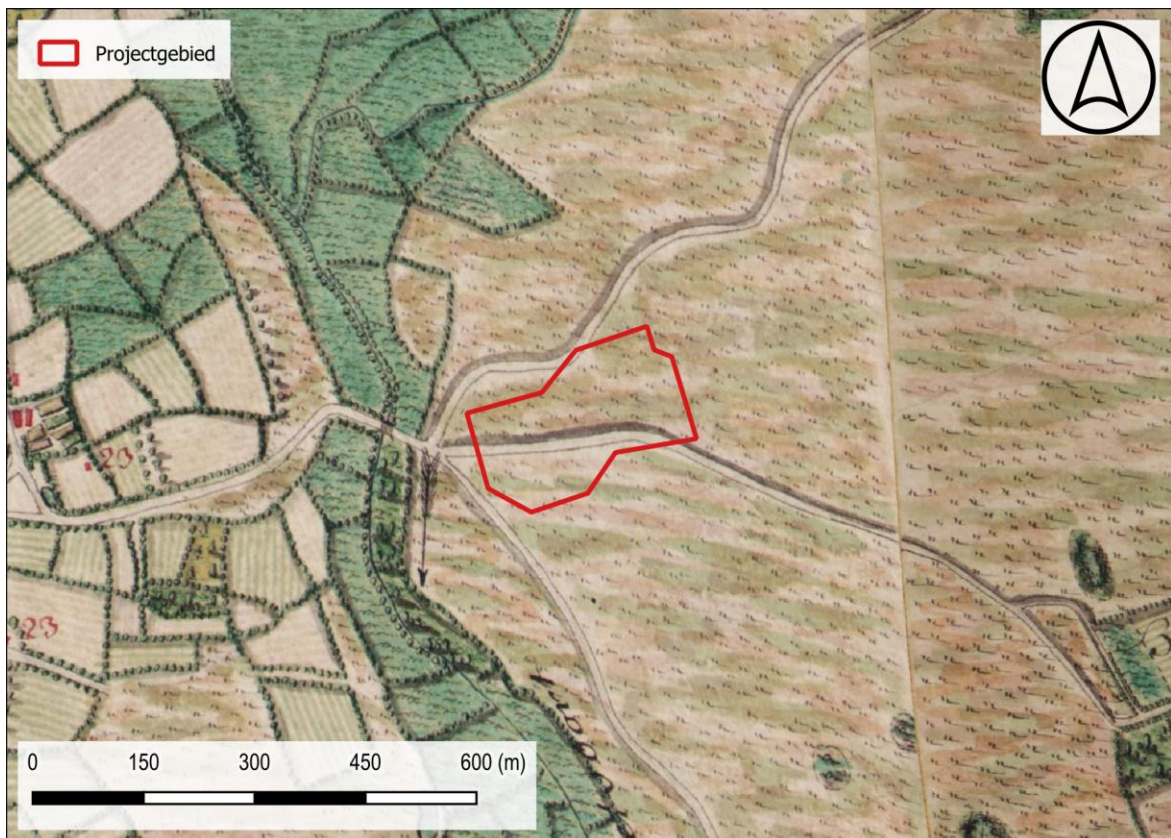
² Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Oostmalle [online], <https://id.erfgoed.net/themas/13691> (geraadpleegd op 23 mei 2025).

³ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Domein Blommerschot en Beulkebeemden [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/135363> (geraadpleegd op 23 mei 2025).

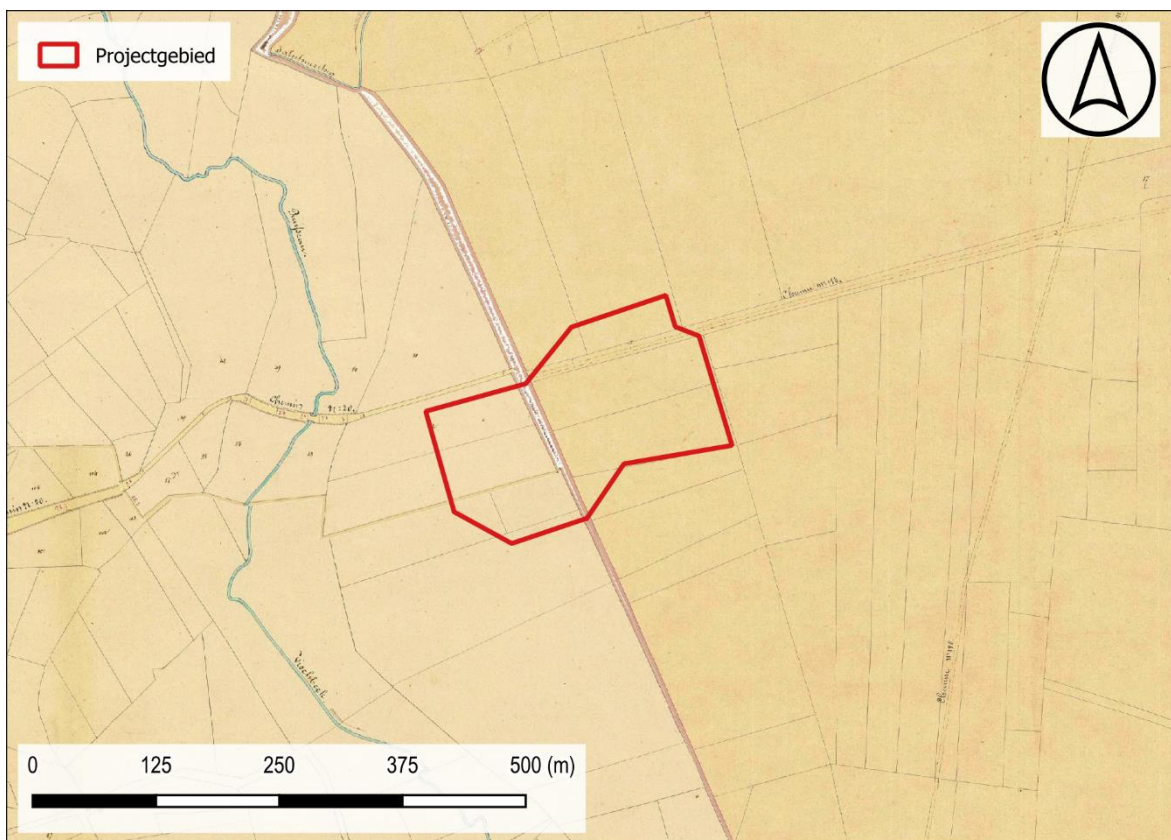
De orthofotosequentie toont weinig noemenswaardige evolutie. Reeds in 1971 is het vliegveld van Malle te herkennen. Deze blijft ongewijzigd tot op heden. Het vliegveld was een van de zes reservevliegvelden die op verzoek van de NAVO in België werden aangelegd vanaf 1952 en waarbij SHAPE (*Supreme Headquarters Allied Powers Europe*, het centrale commandocentrum van de NAVO) de criteria bepaalde waaraan deze installaties dienden te voldoen. De eerste onteigeningen voor de bouw van het vliegveld werden in 1952 doorgevoerd. Met de eigenlijke aanleg werd in 1955 begonnen.

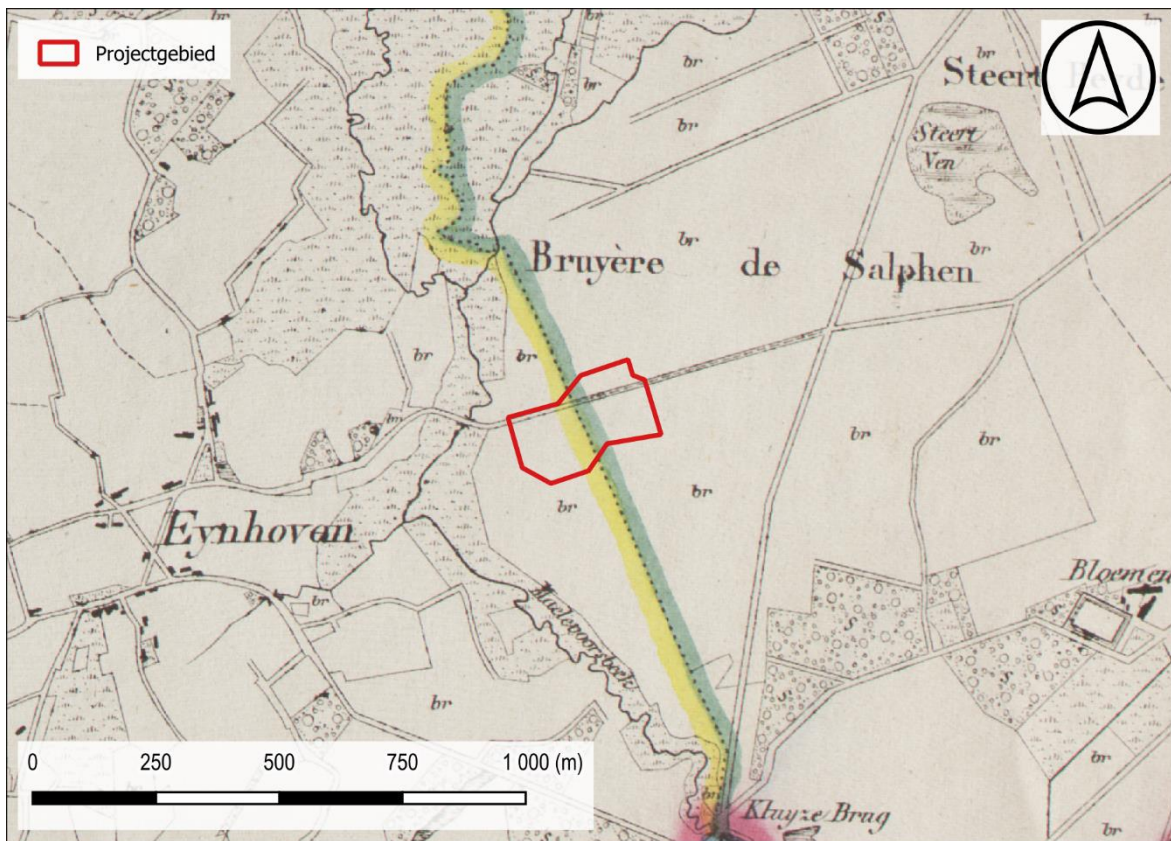
Figuur 13: Situering projectgebied t.a.v. Ferrariskaart d.d. 1771-1778 (© geopunt)

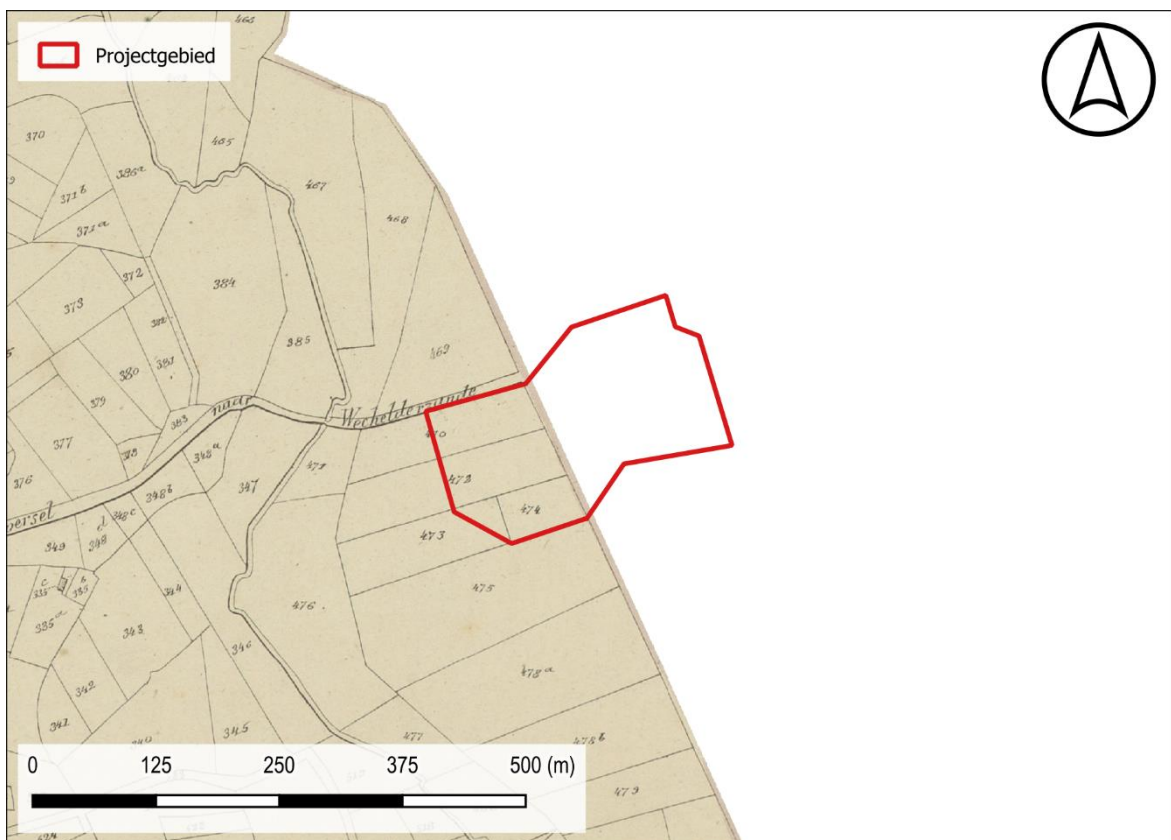
Figuur 14: Situering projectgebied t.a.v. Ferrariskaart d.d. 1771-1778 (© geopunt)

Figuur 15: Situering projectgebied t.a.v. Atlas der Buurtwegen d.d. 1840 (© geopunt)

Figuur 16: Situering projectgebied t.a.v. Vandermaelenkaart d.d. 1846-1854 (© geopunt)

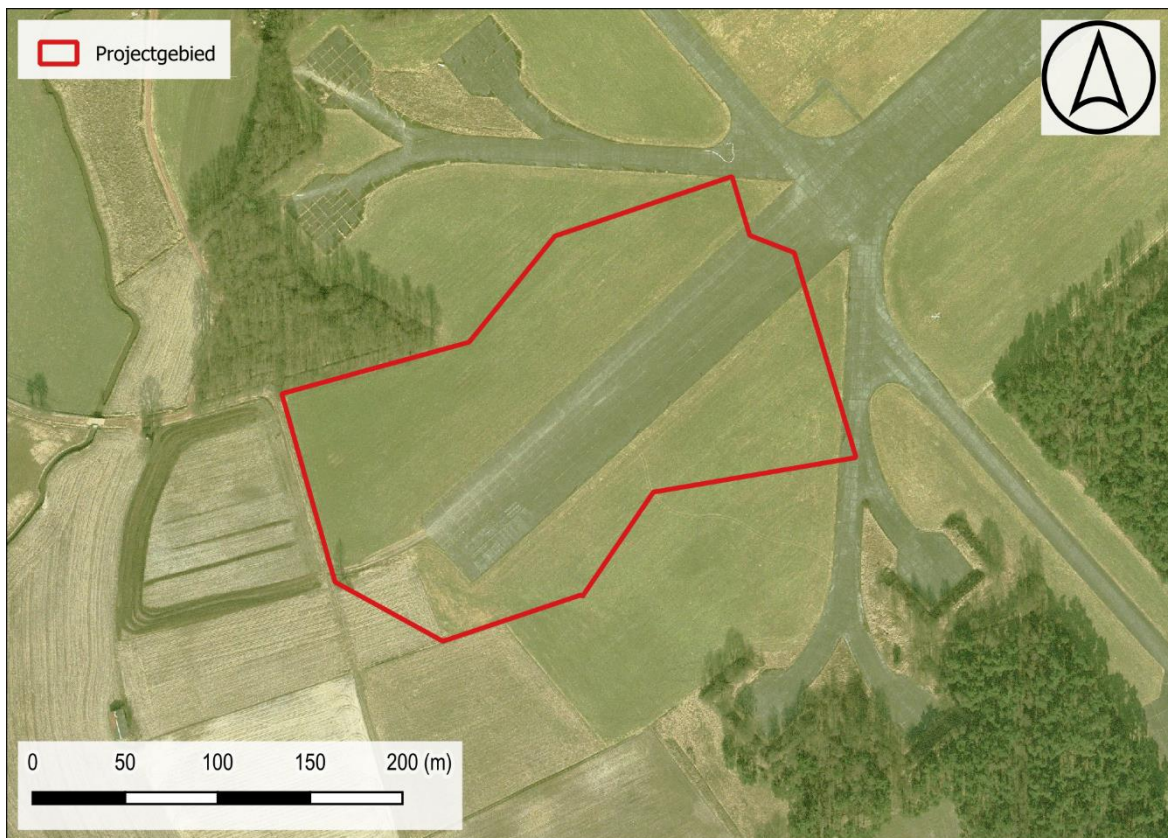
Figuur 17: Situering projectgebied t.a.v. Poppkaart d.d. 1842-1879 (© geopunt)

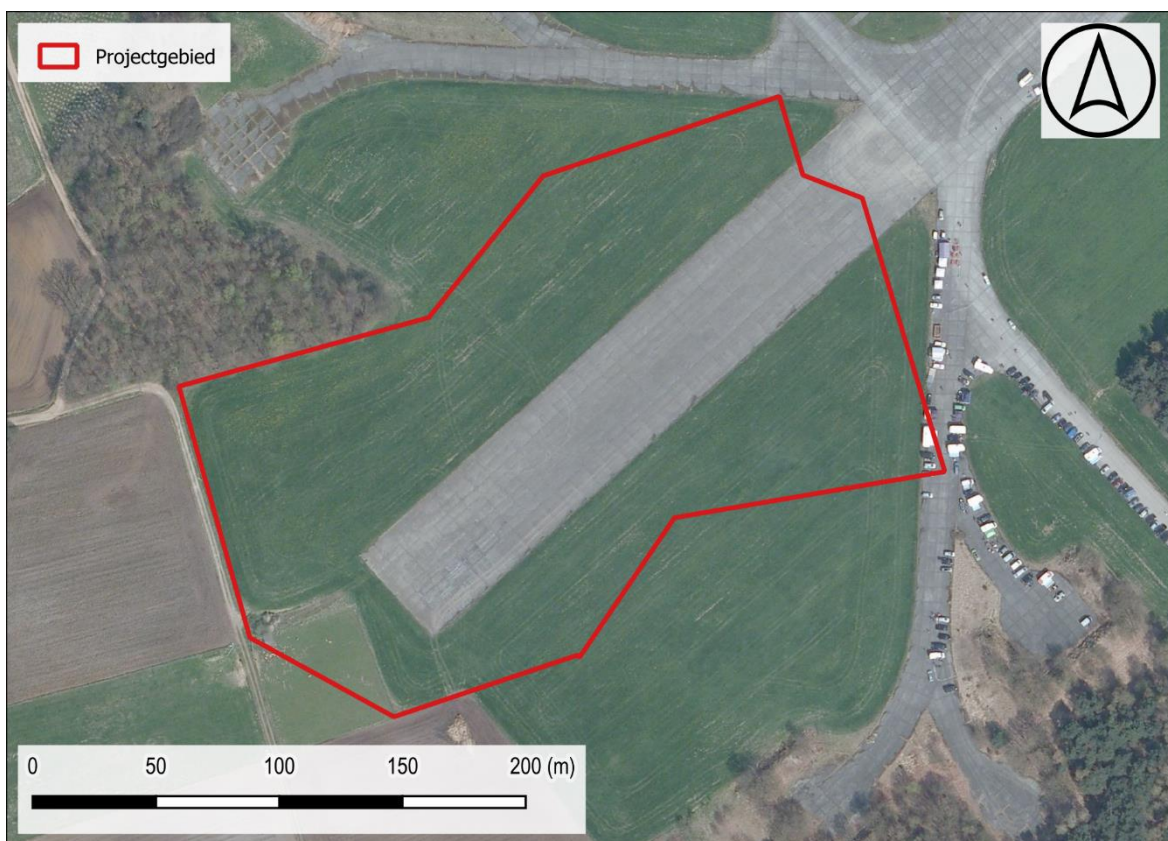
Figuur 18: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 1971 (© geopunt)

Figuur 19: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 1979-1990 (© geopunt)

Figuur 20: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 2000-2003 (© geopunt)

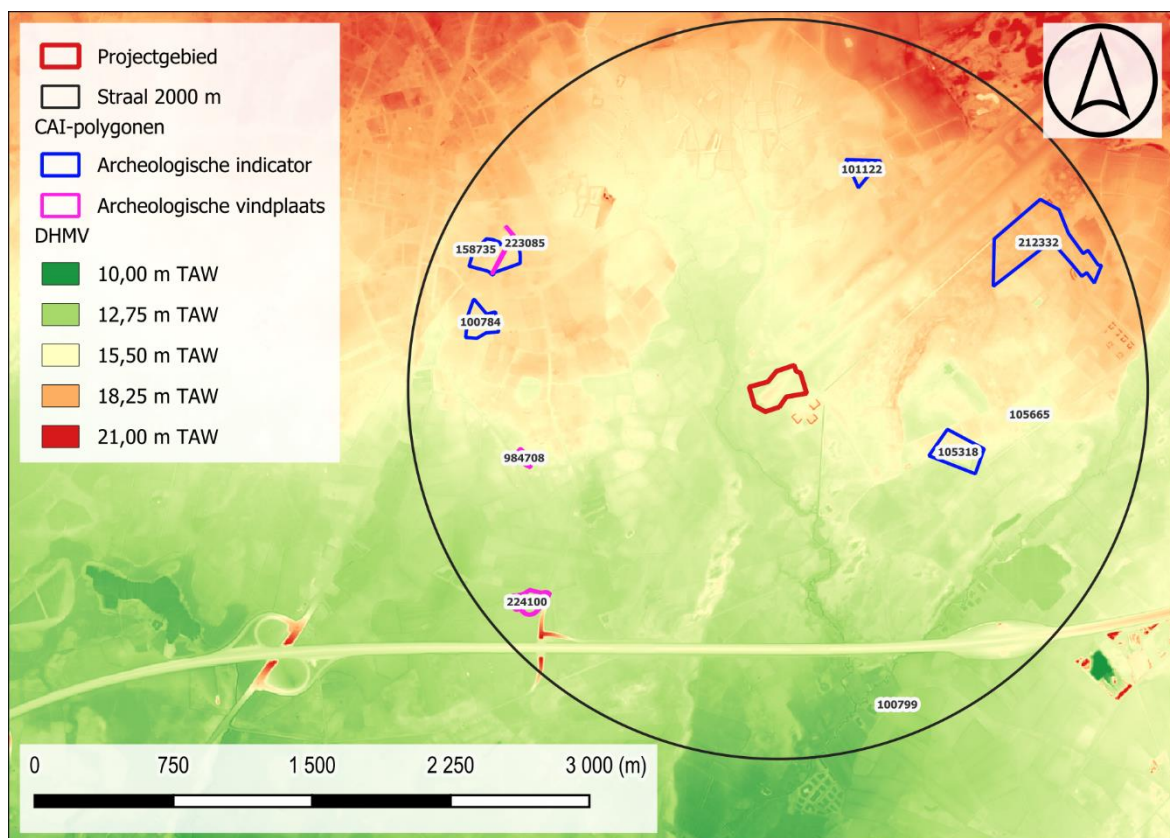
Figuur 21: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 2008-2011 (© geopunt)

Figuur 22: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 2022-2023(© geopunt)

1.2.3 Archeologisch kader

In de ruime omgeving van het plangebied is nog maar in beperkte mate archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem uitgevoerd. Hierbij werden geen oudere vindplaatsen in kaart gebracht maar voornamelijk off-site relictten uit de vroegmoderne en recente perioden. In de regio werden wel enkele veldprospecties uitgevoerd. Ter hoogte van de samenvloeiing van De Delfte Beek en de Molenbeek werden bij prospectie een groot aantal artefacten gerecupereerd uit het finaal-paleolithicum en neolithicum. Ook bij prospectie richting het centrum van Zoersel werd reeds vondstmateriaal uit het neolithicum gerecupereerd. Verder bestaat het gekende erfgoed in de regio voornamelijk uit cartografische indicatoren van hoeves en landelijke infrastructuur. Daarnaast wijzen de perceelsstructuren mogelijk op de aanwezigheid van 'bolle akkers' die typisch zijn voor landbouwactiviteiten in de Kempen tijdens de metaaltijden. Vanwege de relatieve schaarste aan gekende vindplaatsen is het poneren van een archeologische verwachting op basis van de gekende waarden niet zinvol, wel wijzen de gekende gegevens op menselijke aanwezigheid tijdens de steentijden en metaaltijden. Louter op basis van het landschappelijk kader dient ter hoogte van het plangebied uitgegaan te worden van een trefkans inzake artefactenconcentraties en resten van bewoning, begraving of andere activiteiten in de vorm van bodemsporen.

Figuur 23: Situering projectgebied op het DHMV met aanduiding van de CAI-polygonen (©Geopunt).

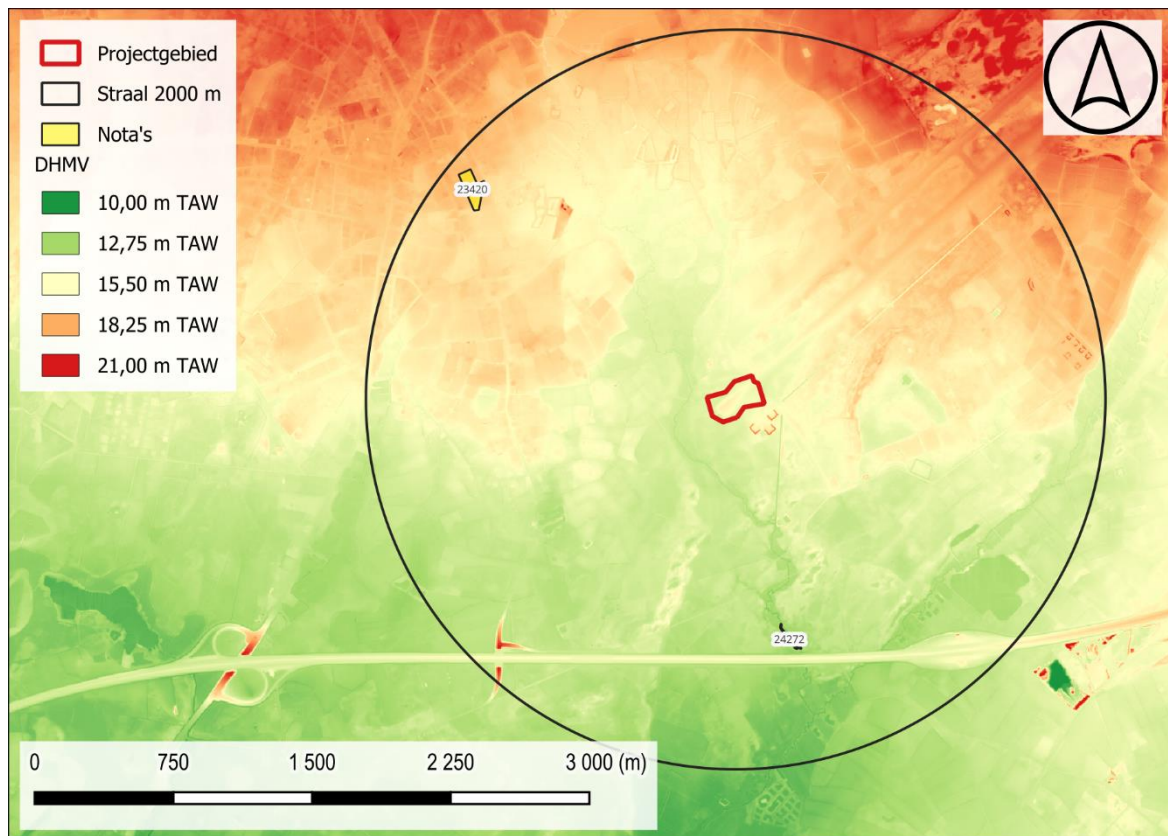
I. Archeologische vindplaatsen

223085	Mechanische prospectie 20ste eeuw: Tijdens het proefsleuvenonderzoek werden een natuurlijke verstoring, een recente verstoring en een recente greppel geregistreerd. De greppel is nog steeds in gebruik. Bron: Van der Veken B. & Huizer J. 2019: Zoersel, Herentalsebaan. Een nota van een archeologische prospectie middels proefsleuven, VEC Nota 630, Geel.
224100	Mechanische prospectie Onbepaald: negatief verkennend booronderzoek, enkel recente en natuurlijke sporen Bron: Nuyts, T., Overmeire, J., Comeyne, A. & Schelkens, N. (2019) Nota Zoersel. Windturbines. Verslag van Resultaten, Gent.
984708	Mechanische prospectie Nieuwste tijd: Het proefsleuvenonderzoek heeft uitgewezen dat de bodem in het plangebied grondig verstoord is. Op geen enkele plaats is een oorspronkelijke bodemopbouw herkend. Archeologische vondsten zijn niet aangetroffen. De sporen die zijn herkend, betreffen over het algemeen recente verstoringen. De overige sporen (greppels, paalkuilen en kuilen) dateren alle uit de nieuwste tijd. Oudere sporen zijn niet gevonden en lijken ook niet aanwezig te zijn geweest. Op basis van de resultaten van het proefsleuvenonderzoek kan geconcludeerd worden dat er zich binnen de grenzen van het plangebied geen behoudenswaardige archeologische site bevindt. Bron: Heirbaut E.N.A. & Reusens R. 2022: Proefsleuvenonderzoek aan de Drengel te Zoersel. Deel I. LARes-rapport 642.

II. Archeologische indicatoren

100784	Evaluerend terreinonderzoek Volle middeleeuwen: paalkuilen die waarschijnlijk tot eenzelfde structuur behoren, kuilen, waterkuilen, greppel, beperkt aantal vondsten, de vroegste vermelding van het toponiem Drengel dateert uit 1598
100799	Veldkartering Finaalpaleolithicum: 100-tal artefacten Neolithicum: grote kling
101122	Historische studie 17de eeuw: Misschien een schans. Zou opgericht zijn onder invloed van Adriaan Matheeußen, 1635
105318	Indicator cartografie/Erfgoedonderzoek

	Volle middeleeuwen: grachten zijn nog steeds zichtbaar kasteelburcht, 12de eeuw
105665	Indicator cartografie/Erfgoedonderzoek Late middeleeuwen: bij de hoeve, die nu omgebouwd is tot villa Blommerschot, hoorde ook een kasteel (zie CAI 105318) en een kapel
158735	Veldkartering Steentijd: afslag in silex
212332	Indicator cartografie Metaaltijden: <i>Celtic Fields</i>

Figuur 24: Situering projectgebied op het DHMV met aanduiding van de (Archeologie)nota's en eindverslagen (©Geopunt).

III. Onderzoek (nog) niet opgenomen in de CAI

23420	Zoersel – Graffendonk LBO Verdergezet archeologisch onderzoek naar steentijdartefactensites wordt niet geadviseerd omdat uit de bureaustudie blijkt dat er een lage verwachting is op het aantreffen van deze vindplaatsen. Het terrein ligt niet in een gradiëntzone. De lagergelegen donk ten oosten van het plangebied kan wel een aantrekkingsplaats hebben gevormd voor de prehistorische jager-verzamelaar maar de verwachting op een goed bewaarde steentijdartefactensite is nihil omdat tijdens de landschappelijke boringen een Ap-C profiel is vastgesteld. E-en/of B-horizont zijn afwezig. Aangezien het terrein in cultuur werd gebracht in het derde kwart van de 18e eeuw en sindsdien wordt gebruikt als akker of weide is de toplaag van de bodem geroerd door de ploeg en is het podzolprofiel niet meer bewaard. Verdergezet archeologisch onderzoek naar sporensites vanaf het laat-neolithicum tot de nieuwste tijd wordt wel geadviseerd. In de nabije omgeving kwamen nederzettingssporen aan het licht uit de midden ijzertijd en de late middeleeuwen, en begravingssporen uit de midden bronstijd tot de late ijzertijd. De landschappelijke context toont aan dat het plangebied zich in een archeologisch interessante zone bevindt, met name een lage rug tussen twee beekvalleien. De kans op het treffen van archeologische sporensites is hoog. Bron: https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/23420
-------	--

24272	Vorselaar Delfte Beek LBO De kans op het aantreffen van gaaf bewaarde in situ vindplaatsen van steentijd vondstenconcentraties wordt laag ingeschat. Op basis van de resultaten van het landschappelijk bodemonderzoek blijkt dat de top van de bodem overal reeds verstoord is door antropogene ingrepen. Dieper blijkt dat de bodem is opgebouwd in diverse fasen van fluviale activiteit, die zich kenmerken door natte afzettingssomstandigheden. Bijkomend worden in de bodem nergens sporen van bodemvorming aangetroffen onder de huidige top. Door dit alles wordt het potentieel voor nuttige archeologische kenniswinst laag ingeschat met betrekking tot steentijd vondstenconcentraties. Wat de jongere periodes betreft kan de aanwezigheid van eventuele archeologische sporenconcentraties niet geheel worden uitgesloten. Op basis van de resultaten van het landschappelijk bodemonderzoek bevindt er zich strikt genomen nog een archeologisch niveau vanaf de ondergrens van de ploeglaag, of antropogene top en de moederbodem. Eventueel aanwezige sporen kunnen herkend worden vanaf de Chozont. De exacte diepte van dit archeologisch niveau is variabel binnen het projectgebied, maar situeert zich tussen ca. 30 en 50 cm diep. Het potentieel van dit archeologisch niveau moet echter worden genuanceerd. Door de landschappelijke situering van het projectgebied is archeologische occupatie van het gebied minder waarschijnlijk. Bovendien is duidelijk dat het archeologisch niveau in recente periode, vanaf midden 19de eeuw, een duidelijk verstoring heeft ondergaan door diverse inrichtingswerken rondom de beek en het aangelegde bos. Bron: https://loket.onroerendergoed.be/archeologie/notas/notas/24272
-------	---

1.3 SYNTHESE FASE BUREAUONDERZOEK

De opdrachtgever plant het afgraven van een talud op het voormalige NAVO-vliegveld te Zoersel, deelgemeente van Malle. Na het afgraven van het aanwezige talud wordt met de vrijgekomen grond een kijkheuvel aangelegd. Deze kijkheuvel valt integraal binnen de footprint van het huidige talud. Er vinden geen graafwerken plaats die dieper gaan dan het oorspronkelijke maaiveld (d.i. ca. + 14,4 m TAW).

Zoersel is gelegen in de Centrale Kempen. Het landschap rondom het dorp wordt enerzijds bepaald door de loop van De Delfte Beek die verder zuidwaarts aansluit op de Molenbeek en langs de westzijde van het plangebied loopt en anderzijds de noordelijk gelegen oost-west gerichte cuestarug waarop de kernen van Oost- en Westmalle gelegen zijn. De Quartairgeologische kaart geeft ter hoogte van het plangebied een profiel weer waarvan de top bestaat uit eolische afzettingen van het laat-Pleistoceen tot vroeg-Holoceen. De bodemkaart geeft op het overgrote deel van het plangebied geen informatie weer met betrekking tot bodemopbouw of bewaringscondities. In de zuidwestelijke hoek van het plangebied geeft de bodemkaart een stuwwaterbodem weer waarbij het eolisch dek plaatselijk heel dun kan zijn. Vanwege de slechte waterhuishouding van deze bodems zijn deze doorgaans weinig geschikt voor akkerbouw of permanente bewoning. Vanwege het ontbreken van informatie op de rest van het terrein kan dit gegeven echter niet zonder meer geëxtrapoleerd worden naar het overige deel van het plangebied.

De minder geschikte omgeving blijkt ook uit het cartografische materiaal. Op de Ferrariskaart is te zien dat het plangebied samenvalt met een groot heidegebied. Deze heide is een antropogeen landschap dat ontstaan is door de overexploitatie van de schralere en zuurdere zandgronden in het verleden. Deze gronden zijn weinig geschikt voor akkerbouw zonder intensieve bemesting. Ten noorden van het plangebied is langs De Delfte Beek is een omvangrijke, natte depressie te herkennen. Het plangebied zelf is vrij van enige bebouwing, het terrein wordt wel aangesneden door een oost-west gerichte wegenis. Op het 19^e-eeuwse kaartmateriaal is geen fundamentele verandering op te merken inzake het landgebruik. Het terrein blijft vrij van bebouwing. Het huidige vliegveld dateert uit de jaren '50 en kadert binnen de defensiestrategie van de NAVO. Het betreft een reservevliegveld dat nooit operationeel is geweest in het kader van NAVO-activiteiten. Enkele jaren geleden werd het terrein opgekocht door het Agentschap Natuur en Bos en werd een omvangrijke onthardingsoperatie gepland in functie van natuurherstel. Doorheen de orthofotosequentie is geen wezenlijke verandering op te merken binnen de grenzen van het plangebied.

In de ruime omgeving van het plangebied is nog maar in beperkte mate archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem uitgevoerd. Hierbij werden geen oudere vindplaatsen in kaart gebracht maar voornamelijk off-site relictten uit de vroegmoderne en recente perioden. In de regio werden wel enkele veldprospecties uitgevoerd. Ter hoogte van de samenvloeiing van De Delfte Beek en de Molenbeek werden bij prospectie een groot aantal artefacten gerecupereerd uit het finaal-paleolithicum en neolithicum. Ook bij prospectie richting het centrum van Zoersel werd reeds vondstmateriaal uit het neolithicum gerecupereerd. Verder bestaat het gekende erfgoed in de regio voornamelijk uit cartografische indicatoren van hoeves en landelijke infrastructuur. Daarnaast wijzen de perceelsstructuren mogelijk op de aanwezigheid van 'bolle akkers' die typisch zijn voor landbouwactiviteiten in de Kempen tijdens de metaaltijden. Vanwege de relatieve schaarste aan gekende vindplaatsen is het poneren van een archeologische verwachting op basis van

de gekende waarden niet zinvol, wel wijzen de gekende gegevens op menselijke aanwezigheid tijdens de steentijden en metaaltijden. Louter op basis van het landschappelijk kader dient ter hoogte van het plangebied uitgegaan te worden van een trefkans inzake artefactenconcentraties en resten van bewoning, begraving of andere activiteiten in de vorm van bodemsporen.

Hoewel in de omgeving van het plangebied zeer zeker uitgegaan dient te worden van een trefkans inzake archeologisch erfgoed wordt een doorlopend onderzoekstraject in dit geval weinig zinvol beschouwd.

BIBLIOGRAFIE

LITERATUUR

Van Ranst, E. & Sys, C. 2000. Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen. Universiteit Gent.

KAARTMATERIAAL

Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, Graaf de Ferraris [1771-1778]

Atlas der Buurtwegen d.d. 1842

Topografische kaart van Vandermaelen d.d. 1846 – 1854

Popp-kaart d.d. 1842-1879

DIGITALE BRONNEN

www.geopunt.be

<https://dov.vlaanderen.be>

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be>

<https://cartesius.be>

<https://loket.onroerenderfgoed.be>

BIJLAGE

FIGURENLIJST

Figuur 1: Situering projectgebied t.a.v. GRB-basiskaart (© geopunt).....	4
Figuur 2: Situering projectgebied t.a.v. topografische kaart van België (© geopunt)	4
Figuur 3: Situering plangebied t.a.v. meest recente orthofotomozaïek (©Geopunt)	6
Figuur 4: Opzet initiatiefnemer t.a.v. meest recente orthofotomozaïek (©Geopunt)	7
Figuur 5: Situering projectgebied t.a.v. de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).9	
Figuur 6: Situering projectgebied t.a.v. Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (II) d.d. 2014 (© geopunt)	9
Figuur 7: Situering projectgebied t.a.v. Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (II) d.d. 2014 (© geopunt)	10
Figuur 8: Situering projectgebied t.a.v. Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (II) d.d. 2014 (© geopunt)	10
Figuur 9: Hoogteverloop W-O	11
Figuur 10: Situering projectgebied t.a.v. Tertiair geologische kaart (© geopunt)	11
Figuur 11: Situering projectgebied t.a.v. Quartair geologische kaart (© geopunt)	12
Figuur 12: Situering projectgebied t.a.v. algemene bodemkaart van België (© geopunt)	12
Figuur 13: Situering projectgebied t.a.v. Ferrariskaart d.d. 1771-1778 (© geopunt)	14
Figuur 14: Situering projectgebied t.a.v. Ferrariskaart d.d. 1771-1778 (© geopunt)	15
Figuur 15: Situering projectgebied t.a.v. Atlas der Buurtwegen d.d. 1840 (© geopunt)	15
Figuur 16: Situering projectgebied t.a.v. Vandermaelenkaart d.d. 1846-1854 (© geopunt) ...	16
Figuur 17: Situering projectgebied t.a.v. Poppkaart d.d. 1842-1879 (© geopunt)	16
Figuur 18: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 1971 (© geopunt)	17
Figuur 19: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 1979-1990 (© geopunt)	17
Figuur 20: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 2000-2003 (© geopunt)	18
Figuur 21: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 2008-2011 (© geopunt)	18
Figuur 22: Situering projectgebied t.a.v. orthofotomozaïek d.d. 2022-2023(© geopunt)	19
Figuur 23: Situering projectgebied op het DHMV met aanduiding van de CAI-polygonen (©Geopunt).	20
Figuur 24: Situering projectgebied op het DHMV met aanduiding van de (Archeologie)nota's en eindverslagen (©Geopunt)	23

BOORLIJST

CHRONOLOGISCH KADER

